

แนวทางการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารสถานศึกษา
สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดสระบุรี
Guidelines for the Implementation of Sufficiency Economy
Philosophy in Vocational Education Administration
in Saraburi Province

ธนากร จักรหา*

Tanakon Jackha

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Master of Education (Administration) Rajamangala University of Technology Thanyaburi

ชัยอนันต์ มั่นคง**

Chianan Mankong

สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ประเทศไทย

Education Administration Rajamangala University of Technology Thanyaburi, Thailand

Email: chaianan.mutt@gmail.com

Received : March 12, 2021

Revised : July 26, 2021

Accepted : August 3, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (๑) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดสระบุรี (๒) ศึกษาแนวทางการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดสระบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ ครู จำนวน ๒๑๗ คน ได้มาจากวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ และผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ คือ ผู้บริหารจำนวน ๖ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามมีลักษณะการตอบแบบสนองคู่ (Dual Response Format) โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า (๑) สภาพปัจจุบันการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ การใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดสระบุรี ในภาพรวม

* สิบเอกธนากร จักรหา Sgt.Tanakon Jackha

** ดร.ชัยอนันต์ มั่นคง Dr.Chianan Mankong ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ Advisor Dissertation

อยู่ระดับมากที่สุด (๒) ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดสระบุรี พบว่า ด้านความมีเหตุผล มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด จึงมีแนวทางการพัฒนาดังนี้ (๑) ผู้บริหารควรชี้แจงเหตุผลเมื่อตัดสินใจพิจารณาเรื่องต่าง ๆ บนพื้นฐานของความมีเหตุผลตามหลักเกณฑ์ที่ตั้งไว้ รวมถึงคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเข้าใจถึงการเลือกตัดสินใจอย่างมีเหตุผล (๒) ผู้บริหารควรรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษา ปฏิบัติตามหลักวิชาการ และใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารเป็นที่ตั้ง

คำสำคัญ: ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง; การบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา; จังหวัดสระบุรี

Abstract

The purposes of this research were to (1) study the current state and the desired state of the implementation of Sufficiency Economy Philosophy in vocational education administration in Saraburi Province, and (2) study guidelines for the implementation of Sufficiency Economy Philosophy in vocational education administration in Saraburi Province.

The samples, selected by stratified random sampling, included 217 teachers and 6 administrators as informants. The research instruments were 5-point Likert scale dual-response questionnaires and structured interview forms. The data were analyzed using frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, Priority Need Index (PNI), and content analysis.

The research result revealed that (1) the current state of the implementation of Sufficiency Economy Philosophy in vocational education administration in Saraburi Province as a whole was at the high level and the desired state of the implementation of Sufficiency Economy Philosophy in vocational education administration in Saraburi Province as a whole was at the highest level. (2) The guidelines for the implementation of Sufficiency Economy Philosophy in vocational education administration in Saraburi Province pointed out that reasonableness was the highest of priority needs *index* for the implementation of Sufficiency Economy Philosophy in vocational education administration in Saraburi Province. According to the guidelines, the administrators should (1) provide reasons for their decision makings based on reasonable criteria as well as be aware of the effects in various aspects to make their subordinates understand the reasons, and

(2) listen to the educational personnel's opinions and adhere to the good governance practices.

Keywords: Sufficiency Economy Philosophy; Vocational Education Administration; Saraburi Province

บทนำ

ปัญหาการแพร่ระบาดของไวรัส Covid-19 ทำให้เกิดผลกระทบหลากหลายด้านรวมทั้งด้านระบบการศึกษา การจัดการเรียน การสอน ที่เปลี่ยนไปมีการเพิ่มรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลายมากขึ้น จึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาวิทยาลัย จำเป็นต้องปรับตัวแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นรวมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันกับวิกฤติปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒^๑ ถือเป็นแผนแม่บทหลักในการพัฒนาประเทศที่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นกฎหมายบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๙ ถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๔ นั้น มีหลักการสำคัญคือ “ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาค้นหาความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะหน่วยงานหลักในภาคการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพคนของประเทศ ได้ตระหนักถึงความสำคัญ ดังกล่าว ดังนั้น ภายใต้วิสัยทัศน์ “มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีความสุขในสังคม” ของแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) ฉบับนี้ จึงได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ ๖ ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การพัฒนาหลักสูตรและการสอน เพื่อตอบสนองคุณภาพและตอบโจทย์การเปลี่ยนแปลงบริบทของสังคมไทย โดยสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ด้านที่ ๒ คือ การพัฒนากำลังครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ครูมีศักยภาพในการผลิตกำลังคน เพื่อสนองยุทธศาสตร์ด้านที่ ๓ ซึ่งว่าด้วยเรื่องการขยายโอกาสทางการศึกษาตลอดชีวิตที่ยั่งยืนและเท่าเทียมกัน โดยยุทธศาสตร์ด้านที่ ๔ - ๕ พูดถึงเรื่องการสนับสนุนเทคโนโลยีดิจิทัลทางการศึกษา เพื่อให้คนทุกเพศ ทุกวัย ทุกอาชีพได้เข้าถึง เพื่อหวังให้เป็นการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต และในยุทธศาสตร์ด้านที่ ๖ มีการส่งเสริมบริหารการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริม สนับสนุน ให้ทุกองค์กรมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อให้การศึกษาไทยมีประสิทธิผลมากขึ้น ในจังหวัดสระบุรี มีสถานศึกษาที่สังกัดอาชีวศึกษาทั้งสิ้น ๗ แห่ง สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา๒๕๖๓^๑ ระบุว่าวิทยาลัยเทคนิคสระบุรี วิทยาลัยเทคนิคมวกเหล็ก วิทยาลัยเทคนิคท่าหลวงซิเมนต์ไทยอนุสรณ์ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี วิทยาลัยสารพัดช่างสระบุรี วิทยาลัยการอาชีพสระบุรี และวิทยาลัยการอาชีพหนองแค ซึ่งสถานศึกษาที่สังกัดอาชีวศึกษาในจังหวัดสระบุรีได้ประกาศเรื่องการขับเคลื่อนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในนโยบายการบริหารและวิสัยทัศน์ของแต่ละวิทยาลัยเห็นได้จากทุกวิทยาลัยได้จัดทำโครงการปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา แนวทางการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรีเนื่องจากบริบทที่เปลี่ยนแปลงจากสภาวการณ์ของ สถานการณ์โควิด -๑๙ และผลกระทบโดยตรงต่อระบบของการศึกษา เพื่อศึกษาแนวทางว่าผู้บริหาร สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาในจังหวัดสระบุรีมีแนวทางการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการ บริหารสถานศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดสระบุรี
๒. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาแนวทางการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดสระบุรี

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ระยะที่ ๑ เชิงปริมาณมี เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง แนวทางการใช้หลักของ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดสระบุรี ประกอบด้วย ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจรายการ (Check list) ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ เพศ สถานภาพ ประสบการณ์ทำงาน มีลักษณะเป็นแบบ ตัวเลือกที่กำหนดคำตอบไว้ให้

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการใช้หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดสระบุรี แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณ ค่า (rating scale) ชนิด ๕ ระดับ

ระยะที่ ๒ เชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางแนวทางการใช้หลักของ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดสระบุรี เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมี โครงสร้าง (Structure interview)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ระยะที่ ๑ เชิงปริมาณ การศึกษาสภาพปัจจุบันของการใช้หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดสระบุรี

๑. ผู้วิจัยติดต่อประสานกับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิร เพื่อทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

๒. นำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน ๒๑๗ ฉบับ พร้อมทั้งกำหนดวัน เวลา เพื่อเก็บแบบสอบถามคืน

๓. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง แนวทางการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรีที่ส่งกลับมาตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนและสมบูรณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

ระยะที่ ๒ เชิงคุณภาพ แนวทางการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดสระบุรี

๑. ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) คือ ผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญในสังกัดสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัด ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน ๖ คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้ (๑) เป็นผู้บริหารที่ได้รับรางวัลการบริหารตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (๒) ผู้เชี่ยวชาญหรือครูที่ดำเนินการทำโครงการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและได้รับรางวัลระดับจังหวัดขึ้นไป (๓) ผู้บริหารได้รับรางวัลสถานศึกษาโรงเรียนพระราชทาน ติดกัน ๓ ครั้ง

๒. ผู้วิจัยสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย เรื่อง แนวทางการใช้หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดสระบุรี ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์โดยตรง

๓. ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) การตอบคำถามจากการสัมภาษณ์แล้วดำเนินการสรุปประเด็นความต้องการจำเป็นเพื่อให้ได้แนวทางการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดสระบุรี

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น แนวทางการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดสระบุรี ที่สามารถนำมาเป็นประเด็นในการอภิปรายผล ๓ ประเด็นคือ (๑) สภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นแนวทางการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดสระบุรี (๒) ค่าดัชนีลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็น (PNI) แนวทางการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดสระบุรี (๓) แนวทางการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดสระบุรี ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

๑. สภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นแนวทางการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดสระบุรี มีสภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๙$, S.D.= ๐.๘๙) สภาพความต้องการจำเป็น ในภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๖๐$, S.D.= ๐.๖๔) เนื่องจาก คณะครูในสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดสระบุรี มองว่าสภาพที่เป็นจริงผู้บริหารได้ส่งเสริมสนับสนุนแนวทางการบริหารตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง ๕ ด้านได้อย่างดี แต่อย่างไรก็ตามยังมีความคาดหวังในทั้ง ๕ ด้านให้สูงขึ้น ซึ่งเป็นไปตามกระบวนการบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ^๑ ได้กล่าวถึง บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาว่า จะต้องมีบทบาท ดังนี้

- ๑) เป็นผู้นำการพัฒนาไปสู่เป้าหมาย
- ๒) เป็นผู้กระตุ้นและชักนำการใช้กำลังคน
- ๓) เป็นผู้พัฒนาทรัพยากร
- ๔) เป็นผู้พัฒนาเป้าหมายใหม่ ๆ ของสถานศึกษาโดยร่วมมือและเกี่ยวข้องกับฝ่ายต่าง ๆ
- ๕) เป็นผู้แสวงหาทรัพยากรในการพัฒนาสถานศึกษา

สอดคล้องกับถ้อยคำที่ นกตล หงส์ศรีพันธ์^๒ กล่าวสรุปไว้ว่า เป็นปรัชญาในการดำเนินชีวิตเพื่อให้สามารถปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงต่อสภาพของโลกในปัจจุบัน ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม มุ่งเน้นการพึ่งพาตนเอง โดยยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน บนเงื่อนไขความรู้คู่คุณธรรมซึ่งจะนำชีวิตไปสู่เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมที่ก้าวหน้า ยั่งยืน สมดุล มั่นคง

บวร เทศารินทร์^๓ ที่ได้กล่าวถึง บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

- ๑) จัดทำนโยบายแผนพัฒนาการศึกษาด้านวิชาการ บุคคล งบประมาณ บริหารทั่วไป
- ๒) จัดตั้งรับผิดชอบการใช้จ่ายงบประมาณ
- ๓) พัฒนาหลักสูตร จัดการเรียนการสอน
- ๔) ออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ แนวปฏิบัติ
- ๕) กำกับ ติดตามประเมินผลตามแผนงาน โครงการ
- ๖) ระดมทรัพยากรปกครอง ดูแลบำรุงรักษาทรัพย์สินฯ
- ๗) จัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- ๘) ส่งเสริมความเข้มแข็งชุมชน สร้างความสัมพันธ์

ที่สอดคล้องกับ จันทรานี สงวนนาม^๔ ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ที่ผู้บริหารจะต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ตลอดจนความสามารถในการติดต่อสื่อสารด้วยภาวะผู้นำมนุษย์สัมพันธ์เพื่อบริหารงานให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI) แนวทางการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดสระบุรี ผลที่ได้จากการวิจัยพบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI) แนวทางการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดสระบุรี ในภาพรวม = ๐.๑๕ โดยด้านความมีเหตุผลมีผลการประเมินความต้องการจำเป็นมีค่ามากที่สุดเป็นลำดับแรก รองลงมาเป็นด้านเงื่อนไขคุณธรรม ด้านความพอประมาณ ด้านภูมิคุ้มกัน และ ด้านเงื่อนไขความรู้ ตามลำดับทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า แนวทางการบริหารตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นั้นผู้บริหารควรมีการเลือกตัดสินใจในการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล ทั้ง ควรมีข้อมูลพื้นฐานในการตัดสินใจ บนพื้นฐานของคุณธรรมนำความรู้ สอดคล้องกับ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง^๑ กล่าวว่า ความมีเหตุผลประกอบด้วย ๓ ประการ ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) มีหลักวิชา คือ กินอยู่อย่างมีข้อมูลอย่างมีคุณภาพตัดสินใจด้วยข้อมูลความรู้ “รู้เขารู้เรา” รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ไม่ทำตามๆกัน รู้ตัวเองรู้ท้องถิ่น รู้ศักยภาพรู้”ทุนชุมชน” รู้ปัญหารู้โลกาภิวัตน์ แสวงหาความรู้ ศึกษาในระดับสูงขึ้นตามศักยภาพของตนเอง

๒) มีแผนคือ มีแผนชีวิต ครอบครัว แผนชุมชน แผนยุทธศาสตร์ แผนงานองค์กร แผนงบประมาณ ครอบครัว รายรับ รายจ่าย หนี้สิน แผนการลงทุน แผนเศรษฐกิจพอเพียง

๓) เป็นมีอาชีพ คือ คุณภาพ มั่นคง ยั่งยืน (quality, consistency, sustainability) “อิทธิบาทสี่” (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) ใจรัก รู้จริง รู้รอบ รู้ลึก ทำดีมีคุณภาพ ด้วยความสม่ำเสมอ

จिरายู อิศรางกูร ณ อยุธยา^๒ ที่กล่าวว่า ความมีเหตุผลหมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้อง เป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผล ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจาก การกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ ซึ่งปริยานุช พิบูลสรารู^๓ ได้กล่าวว่า ความมีเหตุผลหมายถึง การตัดสินใจดำเนินการเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลบนพื้นฐานของความถูกต้องความเป็นจริงตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักศีลธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรม ค่านิยมที่ดีงาม โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ ทั้งระยะสั้น ระยะยาว ทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและส่วนรวมอย่างรอบคอบ การพิจารณาแยกแยะให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของเหตุปัจจัยต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพมีข้อผิดพลาดน้อยและเช่นเดียวกันการที่จะวางแผนดำเนินการ หรือจะทำอะไรอย่างสมเหตุสมผลได้นั้น ต้องอาศัยความรู้ มีความขยันหมั่นเพียร ความอดทน ที่จะจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ และแสวงหาความรู้ที่ถูกต้องอย่างสม่ำเสมอ มีความรอบคอบ ในการคิดพิจารณา ตัดสินใจ โดยใช้สติปัญญาด้วยความตั้งมั่นของจิตที่มีคุณภาพในทางที่ถูกที่ควร

สมพร เทพสิทธิ์^๑ หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

๓. แนวทางการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดสระบุรี จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดสระบุรี มีแนวทางการบริหารตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา ดังนี้

๑) ด้านความพอเพียง พบว่า ผู้บริหารควรมอบหมายงานตามความถนัดของครู ศึกษาสภาพการทำงานของคณะครูและบุคลากรทางการศึกษาตามความรู้ความสามารถ

๒) ด้านความมีเหตุผล พบว่า ผู้บริหารควรชี้แจงเกณฑ์การประเมินร่วมกันและทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการประเมิน เปิดโอกาสให้ครูนำเสนอปัญหาและข้อเสนอแนะในด้านต่าง ๆ

๓) ด้านภูมิคุ้มกัน พบว่า ผู้บริหารควรวิเคราะห์ วางแผนการงบประมาณ บริหารงานให้สอดคล้องกับปริมาณนักเรียนนักศึกษา ศึกษาระเบียบอย่างเคร่งครัด

๔) เงื่อนไขคุณธรรม พบว่า ผู้บริหารต้องมีความจริงใจ ยอมรับนับถือ สร้างแรงจูงใจในการทำงาน ปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างกับผู้ใต้บังคับบัญชา

๕) เงื่อนไขความรู้ พบว่า และเป็นไปตามผู้บริหารควรศึกษาเรียนรู้เรื่องใหม่ ๆ ทั้งจากสื่อออนไลน์ งานวิจัยต่าง ๆ ทั้งในไทยและต่างประเทศ นำความรู้ที่ได้มาพัฒนาตนเองและปรับประยุกต์ใช้

ซึ่งตรงกับกระทรวงศึกษาธิการ^๑ กระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานหลักในการพัฒนาคน และสร้างเยาวชนให้มีคุณภาพของประเทศได้ตระหนักและเห็นคุณค่าในภารกิจดังกล่าว จึงมีนโยบายที่จะเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาทเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงโดยอันเชิญมาใช้เป็นหลักในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพสามารถพึ่งตนเองได้เกิดความพอมีพอกิน พอมีพอใช้โดยใช้หลักความพอประมาณ การคำนึงถึงความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว และมีคุณธรรมเป็นกรอบในการดำรงชีวิต และเป็นพลเมืองดีของชาติ ด้วยการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมและปลูกฝังปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการดำรงชีวิตให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนนำไปสู่การปรับแนวทางการพัฒนาให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง กระทรวงศึกษาธิการ^๑ การกำหนดนโยบายด้านการศึกษาโดยนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ ที่เชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา สถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนาให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะและเจตคติ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างสมดุลและยั่งยืน สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๑^๑

ประเทศไทยยังคงต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นทั้งโอกาสและความเสี่ยงต่อการพัฒนาประเทศ จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมและสร้างภูมิคุ้มกันในทุกภาคส่วนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสามารถปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทัน ยึดหลักการพัฒนาประเทศควบคู่กับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยึดคนเป็นศูนย์กลางเปิดโอกาสทุกภาคส่วนเข้ามาพัฒนาประเทศเพื่อร่วมผนึกกำลังในการพัฒนาประเทศให้เกิดความอยู่เย็นเป็นสุขมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงและสามารถยืนหยัดอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมั่นคง

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

๑. แนวทางการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดสระบุรี ด้านความพอประมาณ จากผลการวิจัย พบว่า มีสภาพที่เป็นอยู่ อยู่ในระดับมาก มีสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI) เท่ากับ ๐.๑๕๕ ดังนั้น ผู้บริหารควรชี้แจงในเรื่องของการมอบหมายงานให้ครูและบุคลากร ตามโหลดการะงานที่พอดี วางแผนอัตรากำลังครูและบุคลากรให้เพียงพอตามเกณฑ์ของสถานศึกษา และส่งเสริมการผลิตสื่อนวัตกรรมการสอนสอดคล้องกับวัฒนธรรมชาติของท้องถิ่น

๒. แนวทางการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดสระบุรี ด้านความมีเหตุผล จากผลการวิจัย พบว่า มีสภาพที่เป็นอยู่ อยู่ในระดับมาก มีสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI) เท่ากับ ๐.๑๖๒ ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรชี้แจงเรื่องการเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง ปรับเงินเดือนให้บุคลากร ตามหลักเกณฑ์ รับฟังความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษา ปฏิบัติงานตามหลักวิชาการและใช้หลักมีธรรมาภิบาลในการบริหาร

๓. แนวทางการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดสระบุรี ด้านความมีภูมิคุ้มกัน จากผลการวิจัย พบว่า มีสภาพที่เป็นอยู่ อยู่ในระดับมากที่สุด มีสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI) เท่ากับ ๐.๑๔๙ ดังนั้น จึงควรมีการวางแผนเรื่องอัตรากำลังของสถานศึกษาให้พอดีกับปริมาณงานที่ทำ วางแผนการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณและการบริหารงานในด้านต่าง ๆ และสร้างความตระหนักรู้ให้บุคลากรในสถานศึกษาในการเป็นเจ้าของสถานศึกษาร่วมกัน

๔. แนวทางการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดสระบุรี ด้านเงื่อนไขคุณธรรม จากผลการวิจัย พบว่า มีสภาพที่เป็นอยู่ อยู่ในระดับมากที่สุด มีสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI) เท่ากับ ๐.๑๕๗ ดังนั้น ผู้บริหารควรปฏิบัติต่อบุคลากรทุกคนเท่าเทียมกัน สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ และใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารงาน

๕. แนวทางการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดสระบุรี ด้านเงื่อนไขความรู้ จากผลการวิจัย พบว่า มีสภาพที่เป็นอยู่ อยู่ในระดับมากที่สุด มีสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI) เท่ากับ ๐.๑๔๐ ดังนั้น ผู้บริหารควรแสวงหาความรู้ใหม่ที่ทันสมัยและเป็นแบบอย่างในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง นำหลักวิชาการมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา และนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์เพื่อนำมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจสู่สถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ., พ.ศ.๒๕๕๑-๒๕๕๔.
- คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. กรณีศึกษาชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ., ๒๕๔๙.
- นภาดาว เกตุสุวรรณ. “ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียงกับการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต ๔”. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา. ปทุมธานี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ๒๕๕๕.
- นิภาพร กลิ่นเกตุ. “ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต ๑”. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ., ๒๕๕๗.
- นภดล หงส์ศรีพันธ์. การปรับตัวของเกษตรกรสู่เกษตรกรกรรมทางเลือกตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา หมู่บ้านป่าไผ่ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : ม.ป.พ., ๒๕๕๒.
- ปรียานุช พิบูลสรารุช. “คลังหลวงกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”. โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ., ๒๕๕๑.
- พัชฎา วะไลใจ. “การศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรีเขต ๒”. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต การบริหาร การศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๓.
- พิมลพรรณ เพชรสมบัติ. การวิจัยทางการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ทริปเพิล เอ็ด ดูเคชั่น, ๒๕๖๑.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. การดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ. นิตยสารเศรษกิจ, ๒๕๔๒.
- บวร เทศารินทร์. บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาและผู้อำนวยการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : www.school.obec.go.th. [๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๓].